

Namn att minnas

Lars Forssell

Svenska Akademiens nye ledamot, Lars Forssell, är ofta genialisk som diktare av poesi, mera sällan som diktare av dramer och nästan aldrig som diktare av inlägg i dagens debatt. Hos honom är gränsen mellan geni och stolleri ibland svår att dra, och när han försöker kokettera med att chockera får det gärna en anstrykning av aldeles ofrivillig komik. De dråpliga huggen blir till slag i luften.

Ett typiskt exempel på detta var hans framträdande i det uppmärksammade TV-programmet »Timmen» härom året. Till att börja med ville han framställa sig som ett slummens barn från fattigkvarteren på Kungsholmen. Nu förhåller det sig så att han är son till Arne Forssell, den gamle lysande konservativa kämpen, medlem av den snillrika bröd-rakrets som i övrigt omfattade professorerna Gösta, Carl och Gerhard och den fine historikern, pedagogen och Idun-sekreteraren Nils. Arne Forssell, som också var historiker, innehade befattningen som chefredaktör för Göteborgs Dagblad, när han på 1920-talet kom in i politiken och blev riksdagsman. I och med att han flyttade till Stockholm började han i riksarkivet och efter det att han lämnat riksdagen år 1932 i samband med schismen kring den sk fria högern, där han var en av de ledande andarna, ägnade han sig helt åt arkivarbete och forskning.

När Lars Forssell var åtta år blev hans far arkivråd, vilket är den näst högsta befattningen inom riksarkivet och då Lars Forssell var sexton år, blev hans far stadsarkivarie i Stockholm, vilket är så långt man kan komma inom huvudstadens arkivväsen. Man kan alltså konstatera att Lars Forssell inte var något slummens barn utan tvärtom härrörde från en miljö, som då för tiden betraktades som högborgerlig inte bara politiskt utan också socialt. Att under sådana förhållanden försöka påskina att man har en nästan proletär bakgrund är ett löjeväckande koketteri.

Vad beträffar hans lust att chockera tog den sig uttryck i ett osedvanligt ogenomtänkt

angrepp på kungahuset. Han beklagade sig över att kungligheten kostar så mycket, uppenbarligen utan att någonsin ha reflekterat över att en president skulle bli mycket dyrare. Kronan på verket – om uttrycket må ursäktas i sammanhanget – var att han ondgjorde sig över kostnaderna för de kungliga slottens uppvärmning. Det har tydligen inte fallit honom in att de skulle kosta precis lika mycket i uppvärmning om vi hade republik, helt enkelt därför att de som oersättliga kulturminnesmärken måste underhållas.

Han övergick därefter till att missfirma operakonsten, personifierad – som man erinrar sig – av Birgit Nilsson. Han framhöll att operan är reaktionär och utmanande och samhällsfrånvänd och otidsenlig och klassbunden. Nå, om nu så vore, varför inte? Vore det inte underbart att det alltjämt kunde få finnas något sådant i det allmer folkhemiska Sverige? Eller är Forssell en sådan anhängare av likriktning att han vill att allting skall vara progressivt och anpassningsdugligt och samhällstillvänt och tidsenligt och deklasserat?

Vill han förresten inte själv vara utmanande? Och är han inte själv bunden av ett klass-tänkande, när han – som i detta TV-program – föreslog att man skulle sätta »underklassen från tredje raden» på parkett och »överklassen från parkett» på tredje raden? Det är ju bara ett inverterat klasstänkande. Och divorna, exemplifierade av Birgit Nilsson! Mänskligheten har alltid haft ett naturligt behov av att se upp till idoler. Är det då inte bättre att de är glänsande sångartister som Birgit Nilsson, eller instrumentalmusiker, dirigenter, skådespelare, dansare, målare ja varför inte författare, än att de är exempelvis boxare eller popsångerskor?

Nå, trots talrika inlägg i dagsdebatten som detta – och det är mycket typiskt för Lars Forssell som samhällsfilosof – blev han alltså förra året invald i Svenska Akademien. Hans meriter är ett par fina diktsamlingar, en mycket bra bok om Chaplin och några mycket

ojämna skådespel. Till Forssells heder måste man säga att han utan att vara någon särskilt gudlig person dock tog sin upphøjelse till en av De aderton med sann kristlig fördragsamhet. Inte mer än två år tidigare hade han nämligen förklarat att han skulle säga nej om han fick ett anbud från akademien, vars ledamöter han då kallade »kolossalt ligkiltiga i dagens läge» resp »egendomliga fossiler i öknen».

Han förklarade även sedan han invalts att han »egentligen skulle kunna tänka sig att avskaffa akademien» och att han såg invalet som »ett personligt misslyckande». Men med en självövertvinnelse som inte kunde undgå att imponera, underkastade han sig sitt öde: »Vad fan ska man göra? Man kan ju inte dra sig ur ett inval. Man står ju inför ett fait accompli.» Han tröstade sig med att det finns åtminstone en författare i akademien, som skrivit något bra även sedan han blivit invald – Pär Lagerkvist. Egentligen, kröp det småningom fram, var det för sina föräldrars skull Lars Forssell förmått sig att säga ja till akademien, en i sanning gripande akt av sonlig pietet. Och det var inte förgäves: »Mina föräldrar blev ruskigt glada.» Det verkar sannolikt. Man skulle knappast blivit förvånad om pappa Arne dragit en suck av lättnad vid tanken på att hans *enfant terrible* nu är vorden akademäbel.

Men förresten, meddelade Lars Forssell, brydde han sig inte om invalet. Det var oväsentligt, det enda som intresserade honom just då var den förestående premiären på hans pjäs »Show». Om denna pjäs berättade han att den »torde innehålla de grövsta obsceniteter, som någonsin hörts från en svensk scen». Det är en upplysning som vittnar om en sympatisk frånvaro av originalitetsjakt hos författaren. Något banalare än grova obsceniteter kan man väl knappast tänka sig i modern dramatik.

Det finns överhuvudtaget ett beaktansvärt

drag av konventionalism, för att inte säga konformism, hos Lars Forssell, vilket måhända varit en bidragande orsak till invalet. Han är i själva verket trots tappra försök främmande för allt effektsökeri. Visserligen har han som ovan framgått gjort sig känd som häcklare, men när han häcklat har det varit just monarkin eller operakonsten, eller Wallenbergs och som sagt akademien, vilket i rådande åsiktskonjunktur måste anses vara så oportunt, så *comme il faut*, att det är nästan mondänt. Inte ens när han berömt sig av att hans senaste skönlitterära alster funnits att läsa i tidskriften Puss (som till följd av sin antisemitiska hets blivit föremål för flera riksdagsinterpellationer) kan det verka riktigt chockerande. Puss utges nämligen med ekonomiskt stöd av Kungl Akademien för de fria konsterna.

Övergången till Svenska akademien föreföll under sådana förhållanden bara naturlig. Ja, Lars Forssell – som vad man än må tycka om hans opinionsbildande verksamhet onekligen är en betydande poet – kommer säkerligen att pryda sin plats i akademien, lika väl som sin farfars bror Hans Forssell, vilkens existens han faktiskt erinrade sig i sammanhanget. På den stol, vars förste innehavare var Kellgren och som sedan innehafts av bl a biskop Agardh, historikern F F Carlsson, Johan Ulfstjernas diktare Tor Hedberg och nu senast Sigfrid Siwertz, poeten, novellisten, romanförfattaren och dramatikern, över vilken Lars Forssell höll ett alldeles akademifähigt minnestal, kommer han utan tvivel att åldras med behag.

»Hur är det med H S Nyberg? Är han reaktionär?» frågade Lars Forssell, när han sökte orientera sig bland sina nya kolleger. Man kan mycket väl föreställa sig att om några decennier en nyvald akademiledamot kommer att fråga: »Hur är det med Lars Forssell? Är han reaktionär?»